

Henare Kaihau : Ka taea noa atu. Engari me ata waiho ena, kia tae ki te wa e tahuri ai ki te whiriwhiri i nga ahua mo nga pukapuka whakahaere mahi.

27. *Kapene Rahera* : Kaati, ki tau, ka mohio ake ki te whakahaere i taua ture tetahi Kaunihera i Maori katoa ona mema, ara, ka mohio ake tera i tetahi Kaunihera i Maori etahi i Pakeha etahi o ona mema, ahakoa he apiha matau na te Kawanatanga etahi o aua Pakeha, ara, he tangata kua ata akona ki era tu mahi?

Henare Kaihau : E pena ana taku whakaaro, notemea e kore e riro ma aua Pakeha e hanga nga ture me nga tikanga ; ma te Paremete tera mahi.

28. *Kapene Rahera* : E kore ra e riro ma tena e herehere o ratou whakaaro?

Henare Kaihau : Ka pera ; notemea hoki ka hanga he huarahi-whakahaere hei arataki i ratou, kia mau tonu ai ratou ki runga ki aua tikanga.

29. *Kapene Rahera* : Kaati, me hiki ta taua korero ki tetahi atu aronga. Tena, kei te pai ranei koe me ripoata nga mahi katoa a te Kaunihera ki te Paremete i ia tau i ia tau?

Henare Kaihau : Ae.

30. *Kapene Rahera* : A, e kore e tu he karaka ma te Kaunihera hei mahi i tena mahi?

Henare Kaihau : Kaore ; ma nga kai-whakamaori tena mahi.

31. *Kapene Rahera* : Na, ko tetahi, i ki koe me hoatu he mana whakahaere whakawa ki te Kaunihera, mo nga keehi tamana moni me era atu mea e puta ana i waenganui i te Maori me te Maori?

Henare Kaihau : Ae.

32. *Kapene Rahera* : Kaore ranei e pai me whakatu etahi Maori hei Ateha mo etahi takiwa hei hoa mo nga Kai-whakawa Tuturu, ina tupono ki nga keehi e pa ana ki nga Maori anake, a ki nga keehi hoki he Maori tetahi he Pakeha tetahi. Ka ngawari pea tera tikanga?

Henare Kaihau : Kaore.

33. *Kapene Rahera* : Kaati, me whakatu pea ratou hei Kai-whakawa Tei Pii?

Henare Kaihau : I penatia ano te tikanga i mua a kaore i pai.

34. *Kapene Rahera* : Kaati, kei te mau tonu tau ki tenei na, me whai mana ratou ki te whakawa i nga civil cases?

Henare Kaihau : E penei ana taku, me paahi e tenei Whare he ture hei whakatakoto tikanga e taea ai te whakatu etahi Maori hei Kai-whakawa Tuturu mo nga takiwa Maori, notemea, ki taku, tera pea e whakaturia etahi Komiti Maori maha mo ia takiwa puta noa i tenei Motu. A e penei ana taku, ki te tupono he keehi e tautohetia ana i waenganui i tetahi Maori me tetahi Maori, me riro tena keehi ma te Kai-whakawa Maori e whakawa. Ki te tupono he keehi e tautohetia ana i waenganui i te Pakeha me te Maori, kaati, ma te Kai-whakawa Pakeha tena e whakawa.

35. *Kapene Rahera* : Kaati, e penei ana pea te tikanga o to korero : me ki noa ake, tera etahi Maori e hoki atu ana ki to ratou kainga Maori i te po—e hoki tutu atu ana, i haurangi pea ki te rori, ki tetahi paparakaata, a kei te whakahoihoi kei te whakatutu ratou i taua wahi—e mea ana koia koe, me riro ma nga Kai-whakawa Tei Pii Maori e whakawa e whaina taua hanga?

Henare Kaihau : Ae ra, mehemea ra kua oti he ture pera mo taua kainga. Ki te hoki haurangi atu te tangata ki tona kainga, a kitea ana e haere haurangi ana i nga tiriti i te marae ranei o tona kainga, he mea tika kia whainatia taua tangata. Me riro tena ma nga Maori e whakahaere.

36. *Kapene Rahera* : Ina ke pea tau e whai nei. Me ki kua whakaturia i runga i tetahi ture etahi Poari Kainga Maori, etahi Kaunihera Kainga Maori ranei, ara, me ki me rite te ahua ki nga Poari Taone Pakeha, ki nga Komiti Pakeha ranei, na me riro ma aua tu ropu tangata e whakahaere nga tikanga katoa mo nga kainga Maori kia ora ai te noho, e whakatakoto etahi ture hei peehi i te kai waipiro, e kukume nga tangata takahi i te ture ki te aroaro o nga Kai-whakawa Tuturu kia whiua mo o ratou hara. He pai ake pea tenei tu whakahaere i ta koutou e tono nei kia hoatu he mana nui ki a koutou, i te mea hoki ki taku whakaaro tena pea e puta he raruraru ki te tukuna atu nga tikanga uaua o te ture ma koutou e whakahaere?

Henare Kaihau : Kei te tautoko aku korero i te pihihana e takoto nei i te aroaro o te Komiti nei, e tono nei kia whakaaetia he Kaunihera Maori. Kaore kau he kupu o roto i te pihihana e pa ana ki nga Kai-whakawa Tuturu.

Kapene Rahera : Kei te mohio au ki tena. Kei te whiriwhiri nei hoki tatou katoa i tenei putake, kei te kimi maramatanga mo taua mea.

Kapene Rahera : Tena, ki te riihi nga Maori i tetahi whenua ki tetahi Pakeha a tupu ake ana he raruraru i waenganui i a ratou, ma te hea Kooti e whakawa taua raruraru?

Henare Kaihau : Kua utua e au tena patai i au e patairia nei i mua ake nei e Honore Timi Kara. Ki te puta he raruraru i waenganui i te Maori me te Pakeha me tuku atu ma te Kai-whakawa Tuturu ma te Hupirimi Kooti ranei e whakawa. Kaore au e mea ana me tu-a-whakatete tenei Pire ki nga ture o te koroni nei, a kaore hoki au i te mohio tera tetahi wahi o te Pire e pera, engari ki taku ka tautoko te Pire i nga ture o te koroni.

39. *Te Makarini* : E mea ana koe kia kotahi te Kaunihera, kia maha ranei?

Henare Kaihau : E penei ana taku : me whakatu kia kotahi te Kaunihera Maori mo te iwi katoa, a me whai mana taua Kaunihera Maori ki te whakatu i etahi Kaunihera hei whakahaere mo ia iwi Maori i roto i tona takiwa.

40. *Te Makarini* : Ma wai e utu nga moni e pau i te whakahaerenga i te Kaunihera? Me puta mai i hea aua moni?

Henare Kaihau : Ki toku whakaaro ma nga Maori whai whenua e utu penei ano me nga Pakeha e utu nei, ma tera ka tupu haere to ratou ora penei me te Pakeha e tupu haere nei. Kei te kite atu au i nga mema o te Komiti nei e kata ana, ano, mehemea nei ki ta ratou whakaaro, kaore nga Maori e mohio ki te whakahaere i a ratou nei ake mea, engari me ki atu au ki nga mema o te Komiti nei kua pakeke te tupu o te Maori i naianei, kua pukengatia ratou, kua mohio ki te whakahaere i enei mea katoa.